

OSAVUOSIKATSAUS II 2026

tammi-elokuu

Ikääntyneiden palvelut

1TA51 Ikääntyneiden palvelut

Toiminta

Alkuvuoden painopisteenä on ollut palvelujärjestelmäuudistuksen tavoitteiden edistäminen, erityisesti palvelujen oikea-aikaisen saatavuuden ja ennaltaehkäisevien toimintamallien vahvistaminen. Alkuvuonna valmisteltiin ja vietiin päätöksentekoon ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma, palveluverkkosuunnitelma ja palveluiden järjestämisstrategia. Lisäksi lautakunta on päättänyt toimialan lisäsopeuttamisen 2026 ja talousarviosuunnittelun 2027 periaatteet.

Tuottavuustoimenpiteiden seuranta (käyttösuunnitelmaan toimenpidekokonaisuudet)

1. Rakennemuutos etenee

Lisäämällä perhehoidon ja yhteisöllisen asumisen osuutta, tavoitellaan kokonaiskustannuksiltaan edullisempaa palvelurakennetta. Muutos etenee hitaasti, kts. taulukko raportin lopussa.

2. Palveluiden kohdentaminen

Kotiin vietävien palveluiden kevyempiä asiakkuuksia suunnataan entistä enemmän digitaalisiin ja teknologisiin ratkaisuihin, jotta resursseja voidaan kohdentaa kotihoidon vaativampiin asiakkuuksiin ja yhteisöllisen asumisen omaan tuotantoon. Digitaalisten palveluiden käyttöönotto on edennyt pääosin tavoitteiden mukaisesti: etähoivan kattavuus on 20 % (tavoite 19 %) ja lääkeautomaattien 35 % (tavoite 30 %), kun taas etäpäivätoiminnan kattavuus on 16 % (tavoite 25 %). Samanaikaisesti tavoitteena on varmistaa kotihoidon palveluiden yhdenvertainen saatavuus eri alueilla asiakkaiden palvelutarpeen mukaisesti.

Ikääntyneiden omaa lääkäryötä laajennettiin ja lääkäryön ostopalvelu toteutettiin aikaisempaa kustannustehokkaammin uudella DPS-hankinnalla 5/2026 alkaen. Samalla laajeni oman lääkäripäivystyksen alue. Geriatrisessa kuntoutuksessa arkikuntoutuksen toimintamallin volyymia kasvatettiin ja yksilö- ja ryhmäetäkuntoutus laajeni.

3. Yksiköiden sisäinen tuottavuus ja yksikköhinnat

Oman tuotannon asumispalvelujen yksikköhintoja on saatu laskettua alkuvuonna keskimäärin noin 4 euroa/vrk vuoteen 2025 verrattuna, mikä vastaa noin miljoonan euron säästöä tammi-elokuussa.

(toteutuessaan laskennallinen vuosivaikutus 2,1 milj. euroa). Yksikköhintojen arvioidaan laskevan edelleen loppuvuonna tukipalvelu- ja ateriapalvelumuutosten kustannusvaikutusten realisoituessa.

Ympäri vuorokautisen asumispalvelun käyttöaste on tavoitteen mukainen (99 %). Tilapäisen ja pitkäaikaisen asumisen käyttöastetta parannetaan asiakasvaihtoprosessia kehittämällä. Oman tuotannon käyttöasteen kasvun myötä ostopalveluista vähennettiin viisi paikkaa.

Vuoden 2026 talouden sopeuttamistoimenpiteenä oli vähentää sairauslomien määrää. Työhyvinvoinnin kehittämisen toimenpiteenä on edistetty toimialan vuoropuhelurakenteiden toimintamallia kehittämällä. Sairauspoissaolopäiviä kertyi tammi-elokuussa 367 päivää vähemmän kuin vuotta aiemmin, mikä vastaa noin 0,13 milj. euron säästöä

4. Palvelujen järjestäminen oikea-aikaisesti

Palvelujen järjestämisellä oikea-aikaisesti on suora vaikutus hyvinvointialueen toimintaan ja kustannuskehitykseen. Ympäri vuorokautisen asumispalvelun paikkaa odotti elokuun lopussa 204 (192) asiakasta. Keskimääräinen aika palvelun järjestämiselle oli 78 (48) vrk, mediaani 77 (74) vrk. Paikkaa odottavista asiakkaista 20 (22) on odottanut palvelua yli 90 vuorokautta. (suluissa tilanne 4/26).

Asumispalvelupaikka kyetään laskennallisesti järjestämään lain edellyttämässä määrääjassa, kun pitkän aikavälin tarkastelussa keskimäärin asumispalvelupaikan saa kuukaudessa 90 asiakasta.

Kotiutuskoordinaatio on käynnistynyt vuoden alussa. Toiminnan tavoitteena on sujuvoittaa ja nopeuttaa kotiutumista potilasturvallisuus huomioiden. Tammi-elokuussa kotiutuskoordinaation kautta on kotiutunut 1888 asiakasta.

Kuopion geriatrinen poliklinikka siirtyi matalan kynnyksen muistivastaanoton toimintamalliin toukokuussa 2026 hävittäen jonon ensitutkimuksiin. Muistidiagnostiikassa keskisellä alueella kuitenkin huomattavia viiveitä aiheuttaa edelleen kuvantamisen jonotus.

5. Hoivan tarve pitkällä tähtäimellä

Suurien ikäluokkien hoivan tarve 2030-luvulla on merkittävä. Palveluiden järjestämisen tehtävästä nykyrakenteella ei tulla selviämään, kun huomioidaan merkittävästi hankaloituvaa työvoiman saatavuus. Keskeisiä ovat palvelut, joilla hoivan tarvetta saadaan vähennettyä. Näitä ovat mm. geriatriset poliklinikat, matalan kynnyksen muistivastaanotot, arkikuntoutusmalli, tuettu kotiutuminen sekä arvioivat kuntoutusjaksot (ARVI), joiden toimintamallien hva-tasoinen vakiointi ja kehittäminen etenee. Lisäksi integroitu toimintamalli ikääntyneiden lääkäripalveluissa ja kuntoutuksessa turvaa osaltaan iäkkään hyvää perussairauksien hoitoa sekä nopean reagoinnin ja avun iäkkään muutostilanteissa, myös kotona.

Sisäisen valvonnan toteutuminen

Ikääntyneiden toimialalla sisäinen valvonta on osa päivittäisjohtamista. Valvontaa toteutetaan palveluille määriteltujen määräraajojen ja henkilöstömäärien seurannassa, palveluista saatujen palautteiden käsittelyn, Laatuportti-ilmoitusten ja itsearviointin osalta sekä muistutuksien ja kanteleiden käsittelyn kautta.

Sisäisen valvonnan 2026 painopisteiden toteutusta kuvataan seuraavassa.

- **Varautuminen ja väestönsuojelu**

Toimialan varautumisen suunnittelu on osa hyvinvointialuetasosta suunnittelua ja etenee. Ikääntyneiden palvelut ovat mukana YTA-tason yhteisessä ikääntyneiden palveluiden varautumissuunnittelussa.

- **Kustannustehokkuus ja resurssiviisaus**

Toimialan kustannustehokkuuden osalta keskeinen kehittämiskohde on kehittää palvelurakennetta ja allokoita resursseja, jotta asiakaspolun kokonaishinta tulee optimoiduksi. Käytännössä tämä tarkoittaa palvelurakenteen keventämistä. Yksiköiden sisäistä tuottavuutta kohottavia toimenpiteitä on tunnistettu alkuvuoden 2026 aikana ja niitä toimeenpannaan osana talouden sopeuttamista. Poikkeamia hankintavaltuuksien toteutumisen osalta ei ole todettu.

Toimialan kustannustehokkuutta parannetaan palvelurakennetta keventämällä ja asiakaspolun kokonaiskustannuksia optimoimalla. Tuottavuutta parantavia toimenpiteitä on tunnustettu ja toimeenpantu suunnitellusti, eikä hankintavaltuuksien toteutumisessa ole havaittu poikkeamia.

• Palvelujärjestelmäuudistuksen seuranta

Toimialan keskeisenä tavoitteena on palvelujen oikea-aikainen järjestäminen. Mikäli palvelujen järjestämisen viiveet vaarantavat hyvinvointialueen muutosohjelman etenemisen, on syytä varmistaa toimialan korvaavien palvelujen (käytännössä asumispalvelujen) saatavuus, mikäli niiden puute aiheuttaa kalliimpaa kustannusta toisaalla. Tavoitteen toteuttamisen varmistaminen aiheuttaa toimialan talousarvion toteutumiselle merkittävän riskin mutta on hyvinvointialuetasoisesti perusteltu.

• Omavalvonnan toimeenpano

Omavalvonta on osa kaikkien ikääntyneiden palvelussa työskentelevien päivittäistyötä. Omavalvonta perustuu ensisijaisesti oman työyksikön tarpeisiin ja niin, että myös hyvinvointialueen yleiset omavalvonnan periaatteet toteutuvat.

Toimialan riskeinä ovat aiemmin korostuneet henkilöstön saatavuuteen liittyvät ongelmat ja niiden vaikutus palvelujen järjestämiseen. Toimialan keskeinen riski liittyy kykyyn vasta ikääntymisen aiheuttamaan palvelutarpeen kasvuun ja tuottaa säädetyt palvelut määrääjassa varsinkin, kun samanaikaisesti on merkittävä tarve sopeuttaa taloutta. Hva rahoitukseen liittyvänä riskinä tunnustettu muistidiagnoosien viivästyminen radiologisten tutkimusten viiveiden takia.

Olennaiset poikkeamat talousarvioon

Tulojen toteuma 67,3 % ja menojen toteuma 68,1 %. Henkilöstömenot ylittävät (70,2 %) talousarviovaraukset (turvattu korvaavat palvelut, sijaisten saatavuuteen liittyvien ongelmien takia hälytysraha- ja ylityökorvaukset ylittyvät, alkuperäinen tavoite siirtyä asumisessa ostopalveluun ei ole toteutunut). Aineet, tarvikkeet ja tavarat (56,6 %) sekä palvelujen ostot (65,9 %) puolestaan alittavat talousarviovaraukset. Omaishoidon määräraha ylittyy (68,5 %). Omaishoito nykyisessä roolissa korvaa meidän muuta palvelutuotantoa, eikä siitä sopeuttamien on taloudellisesti perusteltua.

1TA 51 Ikääntyneiden palvelut 1000 €	Tilinpäätös 2025	Alkuperäinen TA 2026	Muutettu TA 2026	Toteuma 1-8/2026	Tot.-%
Toimintatuotot	64 306	66 303	66 303	44 627	67,3 %
Valmistus omaan käyttöön				220	
Toimintakulut	-305 263	-310 415	-316 511	-215 663	68,1 %
Toimintakate	-240 957	-244 112	-250 208	-170 816	68,3 %

Toimintakate on sitova tavoite.

Toimialan toimenpiteet talousarvion pitävyyden varmistamiseksi

Alkuvuona tehdyt säästöt on kuvattu aiemmassa osavuositarkastuksessa. Loppuvuoden aikana keskeisimmät talouden sopeuttamisen toimenpiteet liittyvät aiemman lautakunnan hyväksymän lisäsopeuttamisen ja talousarviosuunnittelun toimeenpanoon. Lisäksi keskeisenä säästötoimena on toimialalla toteuttava ja konsernitasoisesti esihenkilöitä velvoittava talouden ohjauskirje 2:n toimeenpano 1.9 alkaen.

Ikääntyneiden palvelut

15.9.2026

Mittarit ja tavoitteet

Mittarit	Tavoitetaso 2026	Toteuma 1-4/2026	Toteuma 1-8/2026
Omaishoidon piirissä olevat, % yli 75 v	4.0	3.9	4,0 %
Perhehoidon asiakasmäärä ikääntyneissä (peittävyys)	1.0	0,34*	0,38*
Yli 75 v. %-osuus asumisen eri palvelumuodoissa:			
Ympäri vuorokautinen asuminen	6.4	6.8	6,9 %
Yhteisöllinen asuminen	1.0	0.4	0,4 %
Laitoshoito	<0,1	<0,1	<0,1 %
Säännöllisen kotihoidon peittävyys yli 75 v. (kumulatiivinen) Strategian mukaan tavoite 13 %	14.5	9,6 %	11.00 %

Poikkileikkaus 1-30.4.2026 ja 1.-31.8.2026 palvelua saaneista asiakkaista (pitkäaikainen, lyhytaikainen ja kiertävä perhehoito)